

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ISSN 2413-3329

ISSN 2520-6788

НАУКОВИЙ ВІСНИК

**МУКАЧІВСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО
УНІВЕРСИТЕТУ**

СЕРІЯ

«ПЕДАГОГІКА ТА ПСИХОЛОГІЯ»

Збірник наукових праць

Випуск 1(11)' 2020

МУКАЧЕВО

2020

Головний редактор

Пазюра Наталія Валентинівна – д. пед. н., професор
(Україна)

Заступники головного редактора

Товканець Ганна Василівна – д. пед. н., професор
(Україна)

Шербан Тетяна Дмитрівна – д. психол. н., професор
(Україна)

Відповідальний секретар

Лалак Наталія Володимирівна – к. пед. н., доцент
(Україна)

Редакційна колегія:

Бахмат Наталія Валеріївна – д. пед. н., професор
(Україна)

Брецько Ірина Іванівна – к. психол. н., доцент (Україна)

Височан Леся Михайлівна – к. пед. н., доцент (Україна)

Гевко Ігор Васильович – д. пед. н., професор (Україна)

Горпініч Тетяна Ігорівна – к. пед. н., доцент (Україна)

Карташова Любов Андріївна – д. пед. н., професор
(Україна)

Кобаль Василь Іванович – к. пед. н., доцент (Україна)

Король Лідія Дмитрівна – к. психол. н., доцент (Україна)

Корнієнко Інокентій Олексійович – д. психол. н., доцент
(Україна)

Корніяка Ольга Миколаївна – д. психол. н., професор
(Україна)

Кучай Олександр Володимирович – к. пед. н., доцент
(Україна)

Лавренова Марія Василівна – к. пед. н., доцент (Україна)

Мельничук Ірина Миколаївна – д. пед. н., професор
(Україна)

Михальчук Наталія Олександрівна – д. психол. н.,
професор (Україна)

Мовчан Катерина Миколаївна – ст. викладач (Україна)

Орсова Рената – доктор філософії PhD, Paed Dg
(Словацька Республіка)

Пічкур Микола Олександрович – к. пед. н., доцент
(Україна)

Попович Наталія Михайлівна – д. пед. н., доцент
(Україна)

Попович Оксана Михайлівна – к. пед. н. (Україна)

Розман Ірина Іллівна – к. пед. н., доцент (Україна)

Саболч Єва – доктор філософії у галузі загальної
педагогіки та історії педагогіки, професор (Угорщина)

Теличко Наталія Вікторівна – д. пед. н., професор
(Україна)

Федчишин Надія Орестівна – д. пед. н., професор
(Україна)

Фенчак Любов Михайлівна – к. пед. н., доцент (Україна)

Фізелі Октавія Йосипівна – д. пед. н., професор
(Україна)

Харченко Наталія Валентинівна – к. психол. н., доцент
(Україна)

Матеріали друкуються мовою оригіналу.

Відповідальність за викладений матеріал несуть автори статей.

Збірник наукових праць включено до
Переліку фахових видань України (Категорія «Б»)
з педагогічних наук
(Наказ МОН України № 1643 від 28 грудня 2019 р.),
психологічних наук
(Наказ МОН України № 409 від 17 березня 2020 р.)

Збірник представлено

у таких наукометричних базах:

Російський індекс наукового цитування (Росія);
Research Bib (Японія), Index Copernicus (Польща), Cite
Factor, Infobase Index (Індія),
Genamics JournalSeek, Academic Keys (США),
ACNP Catalogue (Італія)

Засновник і видавець:

Мукачівський державний університет
Україна, 89600, Закарпатська область,
м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26
тел. (03131) 2-11-09, факс (03131) 2-11-09
e-mail: ppmsu2015@ukr.net

Рецензенти:

Полищук Віра Аркадіївна – доктор педагогічних
наук, професор.

Горбань Галина Олександрівна – доктор
психологічних наук, доцент.

*Рекомендовано до друку та поширення
через мережу Інтернет Вченою радою
Мукачівського державного університету
(протокол № 8 від 23. 04. 2020 р.)*

**Науковий вісник Мукачівського державного
університету. Серія «Педагогіка та психологія»** -
збірник наукових праць, який структурований за
наступними напрямками: педагогічна теорія та історія
педагогіки; професіоналізація та диверсифікація вищої
школи; розвиток особистості та освітні технології;
психолого-педагогічна комунікація; компаративна
педагогіка і психологія; педагогічна та вікова
психологія; організаційна психологія та психологія
праці.

УДК 37:159.9

Науковий вісник Мукачівського державного
університету. Серія «Педагогіка та психологія»: зб.
наук. пр. / Ред. кол. : Пазюра Н. В. (гол. ред.) та ін. –
Мукачево : Вид-во МДУ, 2020. – Випуск 1 (11). – 290 с.

MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF UKRAINE

ISSN 2413-3329
ISSN 2520-6788

SCIENTIFIC BULLETIN

of

Mukachevo State University

Series

«Pedagogy and Psychology»

Collection of scientific articles

Issue 1 (11)' 2020

MUKACHEVO

2020

Scientific Bulletin of Mukachevo State University
Pedagogy and Psychology Series
Issue 1 (11). 2020

Editor in Chief

Paziura Nataliia Valentynivna - Doctor of Pedagogical Sciences,
Professor (Ukraine)

Deputy Editors-in-Chief

Tovkanets Hanna Vasylivna - Doctor of Pedagogical Sciences,
Professor (Ukraine)

Shcherban Tetiana Dmytrivna - Doctor of Psychology, Professor
(Ukraine)

Executive Secretary

Lalak Natalia Volodymyrivna - Candidate of Pedagogical Sciences,
Associate Professor (Ukraine)

Editorial board:

Bakhmat Nataliia Valeriivna - Doctor of Pedagogical Sciences,
Professor (Ukraine)

Bretsko Iryna Ivanivna - Candidate of Psychology, Associate Professor
(Ukraine)

Vysochan Lesya Mykhailivna - Candidate of Pedagogical Sciences,
Associate Professor (Ukraine)

Hevko Ihor Vasyliovych - Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
(Ukraine)

Horpynich Tetiana Ihorivna - Candidate of Pedagogical Sciences,
Associate Professor (Ukraine)

Kartashova Lyubov Andriivna - Doctor of Pedagogical Sciences,
Professor (Ukraine)

Kobal Vasyly Ivanovych - Candidate of Pedagogical Sciences,
Associate Professor (Ukraine)

Korol Lydia Dmytrivna - Candidate of Psychology, Associate
Professor (Ukraine)

Kornienko Inokentiy Oleksiyovych - Doctor of Psychology, Associate
Professor (Ukraine)

Komiyaka Olha Mykolayivna - Doctor of Psychology, Professor
(Ukraine)

Kuchay Oleksandr Volodymyrovych - Candidate of Pedagogical
Sciences, Associate Professor (Ukraine)

Lavrenova Maria Vasylivna - Candidate of Pedagogical Sciences,
Associate Professor (Ukraine)

Melnichuk Iryna Mykolayivna - Doctor of Pedagogical Sciences,
Professor (Ukraine)

Mykhalchuk Natalia Oleksandrivna - Doctor of Psychology, Professor
(Ukraine)

Movchan Kateryna Mykolayivna - senior teacher (Ukraine)

Orosova Renata - PhD, Paed Dr (Slovak Republic)

Pichkur Mykola Oleksandrovych - Candidate of Pedagogical Sciences,
Associate Professor (Ukraine)

Popovych Natalia Mykhailivna - Doctor of Pedagogical Sciences,
Associate Professor (Ukraine)

Popovych Oksana Mykhailivna - Candidate of Pedagogical Sciences
(Ukraine)

Rozman Iryna Illivna - Candidate of Pedagogical Sciences, Associate
Professor (Ukraine)

Szabolcs Eva - Doctor of Philosophy in General Pedagogy and History
of Pedagogy, Professor (Hungary)

Telychko Natalia Viktorivna - Doctor of Pedagogical Sciences,
Professor (Ukraine)

Fedchyshyn Nadiya Orestivna - Doctor of Pedagogical Sciences,
Professor (Ukraine)

Fenchak Lyubov Mykhailivna - Candidate of Pedagogical Sciences,
Associate Professor (Ukraine)

Fizeshi Octavia Yosypivna - Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
(Ukraine)

Kharchenko Natalia Valentynivna - Candidate of Psychology,
Associate Professor (Ukraine)

*Materials are printed in the original language. The authors of the
articles are responsible for the presented material.*

Certificate of state registration of the print media
Series: KV № 22663-12563 PR dated 15.03.2017
Certificate of the publishing subject
Series: DK № 6984 dated November 20, 2019.

Collection of scientific works included in
List of professional publications of Ukraine
(Category "B")
in pedagogical sciences
(Order of the Ministry of Education and Science of
Ukraine № 1643 of December 28, 2019),
psychological sciences
(Order of the Ministry of Education and Science of
Ukraine № 409 of March 17, 2020)

The collection is presented in the following scientometric
databases:

Russian Index of Scientific Citation (Russia);
Research Bib (Japan), Index Copernicus (Poland), Cite
Factor, Infobase Index (India),

Genamics JournalSeek, Academic Keys (USA),
ACNP Catalog (Italy)

Founder and publisher:

Mukachevo State University
Ukraine, 89600, Transcarpathian region,
Mukachevo, street Uzhhorodska, 26
tel. (03131) 2-11-09, fax (03131) 2-11-09
e-mail: ppsmsu2015@ukr.net

Reviewers:

Polishchuk Vira Arkadiivna – Doctor of Pedagogical
Sciences, Professor.

Garban Halyna Oleksandrivna – Doctor of Psychological
Sciences, Associate Professor.

Recommended for printing and distribution via the Internet
by the Academic Council of Mukachevo State University
(Minutes № 8 of April 23, 2020)

Scientific Bulletin of Mukachevo State University.

Series "Pedagogy and Psychology" – a collection of
scientific papers, which is structured in the following
areas: pedagogical theory and history of pedagogy;
professionalization and diversification of higher education;
personality development and educational technologies;
psychological and pedagogical communication;
comparative pedagogy and psychology; pedagogical and
age psychology; organizational psychology and
psychology of work.

UDC 37: 159.9

Scientific Bulletin of Mukachevo State University.
Series "Pedagogy and Psychology": Coll. Scient. p./Ed.
count : Paziura N. V. (ed.) And others. - Mukachevo: MSU
Publishing House, 2020. - Issue 1 (11). - 290 p.

© Mukachevo State
University, 2020

ЗМІСТ

ПЕДАГОГІЧНА ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ ПЕДАГОГІКИ

Галів М. Д. Ідеї неоромантизму в українському історико-педагогічному наративі (кінець XIX – перша третина XX ст.).....	15
Гусар Д. О., Опарик Л. М. Інноваційна методика Василя Куфлюка у контексті вітчизняних та зарубіжних концепцій розвитку музичного слуху.....	20
Кобаль В. І., Софілканич М. І. Становлення та розвиток Ужгородської дитячої школи мистецтв як осередку естетичного виховання шкільної молоді.....	23
Кушнір І. І. Сучасний погляд на освітній менеджмент.....	28
Лялюк Г. М. Психолого-педагогічний супровід розвитку професійної ідентичності майбутніх соціальних педагогів у процесі підготовки до опікунсько-виховної діяльності.....	31
Опачко М. В., Ковач А. І. Професійна орієнтація учнів у історико-педагогічному дискурсі.....	35
Товканець О. С. Науково-методичний супровід самоосвітньої діяльності педагогів закладу дошкільної освіти.....	38
Фізеші О. Й. Ретроспектива становлення закладів початкової освіти в Закарпатті (XIX-XXI ст.): передумови, особливості, тенденції.....	42
Човрій С. Ю. Августин Волошин як директор Ужгородської греко-католицької півче-учительської семінарії.....	45
Шеретюк Р. М., Стоколос Н. Г. Художньо-естетичне середовище піарського шкільництва Волині (XVIII – перша третина XIX ст.)	49

ПРОФЕСІОНАЛІЗАЦІЯ ТА ДИВЕРСИФІКАЦІЯ ВИЩОЇ ШКОЛИ

Атрощенко Т. О., Алмаші - Копин А. В., Беспалько Л. А., Білик О. В. Сутність культурологічної компетентності майбутніх учителів початкових класів.....	53
Бахмат Н. В. Суб'єктні властивості майбутнього педагогічного працівника у системі професійної підготовки.....	56
Гнатик К. Б., Лізак К. М. Педагогічні умови і структурно-функціональна модель формування професійної ідентичності майбутніх бакалаврів іноземної мови.....	60
Гончаренко О. В., Полянничко А. О. До питання змісту медико-соціальної складової підготовки соціальних працівників.....	63
Демянчук М. Р. Організація експериментального дослідження професійної підготовки майбутніх молодших спеціалістів сестринської справи в медичних коледжах.....	66
Качур Б. М., Качур М. М. Корпоративна культура викладачів закладу вищої освіти як педагогічна проблема.....	69

Копочинська Ю. В.	
Теоретико-методологічні аспекти застосування особистісного підходу у процесі професійної освіти майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії.....	72
Кравченко Л. В., Новак Л. Л.	
Організація охорони праці під час виробничої практики студентів закладів вищої освіти.....	75
Кухарчук О. С., Мовчан К. М.	
Роль і значення інформаційно-бібліотечної роботи в інформаційному забезпеченні студентів закладів вищої освіти.....	78
Лавренова М. В., Фодор К. Й.	
Педагогічні умови і структурно-функціональна модель формування соціокультурної компетентності майбутніх бакалаврів іноземної мови на засадах міждисциплінарної інтеграції.....	81
Лебідь І. Г.	
Підготовка бакалаврів з транспортних технологій в Україні: особливості та тенденції розвитку.....	84
Повідайчик О. С., Козубовський Р. В.	
Формування толерантності студентів у полікультурному середовищі закладу вищої освіти.....	87
Попадич О. О.	
Теоретичні основи правового виховання майбутніх працівників закладів дошкільної освіти.....	90
Пристаї Г. В.	
Особливості формування компетентності в писемному мовленні при підготовці вчителя англійської мови.....	94
Терентьєва Н. О.	
Управлінська підготовка майбутніх фахівців з фізичного виховання (на прикладі Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка).....	97
Товканець Г. В., Глебова А. А.	
Соціокультурна компетентність у професійній підготовці майбутнього вчителя початкової школи.....	101
Тягур В. М., Басараб В. В., Король Н. В., Куцик О. Г.	
До проблеми професійної компетентності майбутнього вчителя початкових класів.....	104
Цюняк О. П.	
Сутність і структура професійної готовності майбутніх магістрів початкової освіти до інноваційної діяльності.....	107
Чорний А. М.	
Програма проектування професійної компетентності майбутніх офіцерів-прикордонників.....	110
Шевченко Р. І.	
Компетентнісний підхід у змісті освітніх програм підготовки майбутніх офіцерів ВМС ЗСУ (ОС Магістр).....	115
Яковишина Т. В.	
Вектори професійного саморозвитку в умовах компетентісно зорієнтованого підходу в освітньому процесі ЗВО.....	119
Тумків N. M.	
Multidisciplinary as a basis of the future petroleum specialists training.....	122

РОЗВИТОК ОСОБИСТОСТІ ТА ОСВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ

Дем'яненко С. Д.	
Інтеграція мовленнєвого та рухового розвитку дітей старшого дошкільного віку в ігровій діяльності.....	125

Добош О. М. Формування толерантності як професійно важливої якості керівників закладів дошкільної освіти.....	128
Ігнатишин М. І., Горобець В. В., Швардак Т. М. Застосування анімації та BYOD - технології на уроках фізики в закладах загальної середньої освіти.....	132
Карташова Л. А., Пліш І. В. Цифровий порядок денний розвитку освіти: спрямованість на формування цифрових компетентностей.....	135
Козловська І. М., Криштанович М. Ф., Миськів І. С., Опачко М. В. Методологічні підходи та дидактична компетентність сучасного вчителя фізики.....	139
Котелянець Ю. С. Педагогічні умови формування творчості дітей старшого дошкільного віку в процесі роботи з різними матеріалами.....	143
Клос Л. Є., Криштанович М. Ф., Мукан Н. В., Мукан О. В. Культура здоров'я фахівців з цивільної безпеки як основа формування професійної компетентності.....	146
Лалак Н. В., Майборода І. Е., Василюк М. І. Розвиток творчих здібностей молодших школярів у процесі художньо-трудової діяльності.....	151
Маринченко Г. М. Метод «гексагон» і розвиток критичного мислення на уроках історії.....	154
Олійник Г. М., Главацька О. Л., Брижак Н. Ю. Соціальний аніматор як суб'єкт соціокультурної діяльності.....	157
Повідайчик М. М. Педагогічна культура як чинник конкурентоспроможності вчителя математики.....	160
Розлуцька Г. М., Сокол М. О. Ранкові зустрічі як засіб формування полікультурного виховання молодших школярів.....	163
Січко І. О. Використання інтегрованого підходу на уроках «Я досліджую світ» в умовах Нової української школи.....	166
Черепаня Н. І., Русин Н. М. Інтерактивні форми роботи з батьками вихованців в умовах сучасного закладу дошкільної освіти.....	169
Цуркан М. В. Інтерактивні методи навчання української мови іноземних студентів-медиків.....	173
Яров Т. К. Педагогіка партнерства: успішна взаємодія школи та сім'ї.....	177
Gergely Hladonik Verbs of reporting in academic writing.....	180
Orosová Renáta, Petříková Katarína, Starosta Volodymyr Úlohy mikrovyučovania v kontexte bloomovej taxonomie.....	183
Telychko N. V., Zavydovska D. Foreign language training for professional intercultural communication as one of the components of modern legal education.....	186
Tovkanec H. V., Szilágyi V. V. Stratégiahasználat vizsgálata idegen nyelvű szövegértési, szövegalkotási feladatok során.....	188

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНА КОМУНІКАЦІЯ

Березовська Л. І. Формування умінь слухати співрозмовника у процесі комунікативно-мовленнєвої підготовки майбутніх соціальних працівників.....	191
Варга Л. І., Мартин Н. В. Критеріальний підхід до формування комунікативної культури майбутніх учителів засобами інтерактивних технологій.....	194
Врабель Т. Т. Підготовка перекладачів як посередників у міжкультурній комунікації.....	197
Зобенько Н. А. Впровадження коучингових технологій у процес професійної підготовки майбутніх фахівців психолого-педагогічної сфери.....	199
Климова К. Я. Теоретико-методичні аспекти формування мовнокомунікативної професійної компетентності майбутніх фахівців сфери публічного управління та адміністрування.....	204
Ребуха Л. З., Рудакевич О. М. Особливості міжкультурної комунікації у практиці соціальної роботи в умовах поліетнічного регіону.....	207
Скрипнікова В. О. Поняття міжкультурної компетентності: сутність та зміст.....	210

КОМПАРАТИВНА ПЕДАГОГІКА І ПСИХОЛОГІЯ

Бондар Т. І. Розвиток системи педагогічної освіти США та Канади: порівняльний аспект.....	216
Булда М. В. Еволюція акордеонно-баянного мистецтва України та Польщі (порівняльна характеристика).....	220
Гук Л. І. Розвиток суспільно-політичного устрою Канади на початку XIX століття та його вплив на розвиток шкільної освіти.....	223
Козубовська І. В., Сідун Л. Ю., Мигалина З. І. Полікультурна підготовка педагогічних кадрів для шкіл і дошкільних навчальних закладів в США.....	226
Лалак Н. В., Граб М. В. Сучасні тенденції реформування системи освіти Норвегії.....	229
Леврінц М. І. Організаційно-змістові підходи до підготовки вчителів іноземних мов в університетах США.....	232
Мишко С. А. Становлення і розвиток тестування з визначення професійної придатності в США.....	237
Протас О. Л. Концептуалізація проблеми обдарованості у зарубіжних та вітчизняних дослідженнях.....	239
Фенчак Л. М., Зябловська Д. Є. Аналіз стану професійної підготовки майбутніх дизайнерів у закладах вищої освіти Європи.....	242
Kryshynets-Andyaloshi K. O. The international cooperation of the institution of general secondary education as a scientific and pedagogical problem.....	248

ПЕДАГОГІЧНА ТА ВІКОВА ПСИХОЛОГІЯ

Барчій М. С., Воронова О. Ю. Ціннісні орієнтації в структурі спрямованості особистості.....	252
Бохонкова Ю. О., Буровіна О. В., Сербін Ю. В. Формування неконфліктної взаємодії акцентуйованих підлітків з оточенням.....	255
Візнюк І. М. Особистісне відчуження як фактор виникнення іпохондричних розладів у людей похилого віку.....	258
Літвінова О. В., Пилипенко Л. В. Емпіричні показники психологічних складових самоставлення у чоловіків з набутими порушеннями опорно-рухового апарату.....	262
Паламарчук О. М., Короцінська Ю. А. Технології розвитку емоційної саморегуляції в осіб юнацького віку.....	267
Щербан Т. Д., Щербан Г. В. Психологічні особливості формування життєвих перспектив першокурсників.....	270

ОРГАНІЗАЦІЙНА ПСИХОЛОГІЯ ТА ПСИХОЛОГІЯ ПРАЦІ

Алмашій І. І. Соціально-психологічні характеристики екологічної складової загальноуніверситетських семінарів.....	274
Волобуєва О. Ф., Федик А. О. Про результати експериментальної перевірки програми розвитку професійного мислення майбутніх офіцерів-прикордонників.....	276
Марценюк М. О., Юсько О. В. Психологічні вектори профілактики стресів та запобігання дезадаптивних станів.....	281
Beata Barchi To the problem of unemployment: psychological aspects.....	284

НАУКОВІ ПОДІЇ, РЕЦЕНЗІЇ, ВІДГУКИ

Буяк Б. Б. Рецензія на монографію Слозанської Г. І. «Соціальна робота в територіальній громаді: теорії, моделі та методи»	287
Васильєва М. П. Рецензія на монографію Слозанської Г. І. «Соціальна робота в територіальній громаді: теорії, моделі та методи»	288

CONTENTS

EUDCATIONAL THEORY AND HISTORY OF PEDAGOGICS

Haliv M. D. Ideas of Neo-romantism in Ukrainian history-pedagogical narrative (end of the XIXth – first third of the XXth century).....	15
Husar D. O., Oparyk L. M. The innovative methods of Vasyl Kuflyuk in the context of domestic and foreign concepts of musical hearing development.....	20
Kobal V. I., Sofilkanych M. I. Uzhhorod Children's School of Arts formation and development as an important center of aesthetic education of school youth.....	23
Kushnir I. I. Modern view on educational management.....	28
Lialiuik G. M. The psychological-pedagogical support of development of professional identity of the future social pedagogues in the process of preparation for tutealage-educational activity.....	31
Opachko M. V, Kovach A. I. Professional orientation of students in historical and pedagogical discourse.....	35
Tovkanets O. S. Scientific and methodological support of self-educational activities of preschool education teachers.....	38
Fizeshi O. J. Retrospective of establishment of the primary education institutions in transcarpathia (the period of XIX-XXI centuries): its preconditions, features, trends.....	42
Chovriy Sofiya Avgustyn Voloshyn – the Director of Uzhhorod Greek-Catholic Chorister and Teacher-Training Seminary.....	45
Sheretyuk R. M., Stokolos N. G. Artistic and aesthetic environment of Piarists school in Volyn (18th – the first third of the nineteenth century.).....	49

PROFESSIONALISATION AND DIVERSIFICATION OF HIGHER EDUCATION

Atroshchenko T. O., Almashi- Kopyn A. V., Bespalko L. A., Bilyk O. V. The sence of cultural competence of future primary school teachers.....	53
Bakhmat N. V. Subjective properties of the future pedagogical worker in the system of professional training.....	56
Hnatik K. B., Lizak K. M. Pedagogical conditions and structural-functional model of future bachelor's professional identity formation in foreign language teaching.....	60
Honcharenko O. V., Polianychko A. O. On the content of the medico-social component of training social workers to work.....	63
Demianchuk M. R. Organization of experimental research of vocational training of future junior specialists in nursing in medical colleges.....	66
Kachur B. M., Kachur M. M. Corporate culture of teachers at higher educational establishments as a pedagogical problem.....	69

Коропчынська Ю. В.	
Theoretical and methodological aspects of application of personal approach in the process of professional education of future specialists in physical therapy, ergotherapy.....	72
Кравченко Л. В., Новак Л. Л.	
Organization of occupational safety during the productive practice of students in higher education institutions.....	75
Кухарчук О. С., Мовчан К. М.	
The role and importance of information and library work in the information support of students of higher education institutions.....	78
Лавренова М. В., Фодор К. Ж.	
Pedagogical terms and structural-functional model of forming sociocultural competence of future bachelors of arts in foreign languages on the principles of interdisciplinary integration.....	81
Лєбід І. Н.	
Transportation Technology Bachelors' professional training in Ukraine: Peculiarities and Development Trends.....	84
Повідайчук О. С., Козубовський Р. В.	
Formation of students' tolerance in the multicultural environment of higher education institution.....	87
Попадьч О. О.	
Theoretical basis of legal education of future employees of preschool education.....	90
Прьстай Н. В.	
The characteristics of formation of writing competence in the context of training of an English language teacher.....	94
Терентьєва Н. О.	
Management training of future specialists in physical education (on the example of the National University «Chernihiv Collegium» named after Taras Shevchenko).....	97
Товканець Н. В., Глебова А. А.	
Socio-cultural competence in the professional training of future primary school teachers.....	101
Тіагур В. М., Басараб В. В., Корол Н. В., Кутський О. Г.	
To the problem of professional competence of future primary school teacher.....	104
Тсиуніак О. П.	
The essence and structure of professional readiness of future primary education masters for innovation.....	107
Чорний А. М.	
Program for designing the professional competence of future border officers.....	110
Шевченко Р. І.	
Competence approach in the content of educational programs for training future officers of the Ukrainian Navy (EL master).....	115
Яковиська Т. В.	
Vectors of professional self-development in the conditions of a competently oriented approach in the educational process.....	119
Тимків Н. М.	
Multidisciplinarity as a basis of the future petroleum specialists training.....	122

PERSONALITY DEVELOPMENT AND EDUCATIONAL TECHNOLOGIES

Дем'яненко С. Д.	
Integration of the preschool children's speech and motor development in a game activity.....	125
Добос О. М.	
Forming tolerance as a professionally important quality leaders of pre-school education institutions.....	128

Ihnatyshyn M. I., Gorobets V. V., Shvardak T. M.	
Application of animation and BYOD – technology in physical lessons in secondary general education school.....	132
Kartashova L. A., Plish I. V.	
Digital education development agenda: directing to formate digital competences.....	135
Kozlovska I. M., Kryshchanovych M. F., Myskiv I. S., Opachko M. V.	
Methodological approaches and didactic competence of a modern teacher of physics.....	139
Kotelianets Yu. S.	
Pedagogical conditions of formation of preschool children’s creativity in the process of work with different materials.....	143
Klos L. Y., Kryshchanovych M. F., Mukan N. V., Mukan O. V.	
Health culture of civil safety professionals as the basis of professional competence formation.....	146
Lalak N. V., Mayboroda I. E., Vasilinka M. I.	
Development of creative abilities of junior schoolchildren in the process of artistic and labor activity.....	151
Marinchenko H. M.	
The hexagon method and the development of critical thinking at history lessons.....	154
Olynyk H. M., Glavacka O. L., Bryzhak N. Yu.	
Animator as a subject of socio-cultural activities.....	157
Povidaychik M. M.	
Pedagogical culture as a factor in the competitiveness of mathematics teachers.....	160
Rozlutska H. M., Sokol M. O.	
Morning meetings as a means of forming multicultural education of junior schoolchildren.....	163
Sichko I. A.	
The use of an integrated approach on the lessons «I am exploring the world» in the New Ukrainian School.....	166
Cherepanya N. I., Rusin N. M.	
Interactive forms of work with parents of pupils in the conditions of a modern preschool institution.....	169
Tsurkan M. V.	
Interactive methods of teaching the Ukrainian language to foreign medical students.....	173
Yarov T. K.	
Partnership pedagogy: successful school-family interaction.....	177
Gergely Hladonik	
Verbs of reporting in academic writing.....	180
Orosová Renáta, Petříková Katarína, Starosta Volodymyr	
Úlohy mikrovyučovania v kontexte bloomovej taxonómie.....	183
Telychko N. V., Zavydovska D.	
Foreign language training for professional intercultural communication as one of the components of modern legal education.....	186
Tovkanec H. V., Szilágyi V. V.	
Stratégiahasználat vizsgálata idegen nyelvű szövegértési, szövegalkotási feladatok során.....	188

PSYCHOLOGICAL AND EDUCATIONAL COMMUNICATION

Berezovska L. I.	
Formation of the couple's hearing about the process of communicative speech training of future social workers.....	191
Varha L. I., Martyn N. V.	
Criteria approach to the formation of communicative culture of future teachers by means of interactive technologies.....	194

Vrabel T. T.	
Training translators as mediators in intercultural communication.....	197
Zobenko N. A.	
Introduction of coaching technologies in the process of professional training of future specialists in the psychological and pedagogical sphere.....	199
Klymova K. Ya.	
Theoretical and methodological aspects of the formation of linguistic communicative professional competence of the future specialists in the field of public management and administration.....	204
Rebukha L. Z., Rudakevych O. M.	
Features of intercultural communication in the practice of social work in a polyethnic region.....	207
Skrypnikova V. O.	
The concept of intercultural competence: essence and content.....	210

COMPRATIVE PEDAGOGY AND PSYCHOLOGY

Bondar T. I.	
Teacher traning system development in the USA and Canada: a comparative study.....	216
Bulda M. V.	
The evolution of the accordion-bayan arts of Ukraine and Poland (comporative characteristics).....	220
Huk L. I.	
The development of the socio-political system of Canada in the early nineteenth century and its impact on the development of school education.....	223
Kozubovska I. V., Sidun L. Yu., Mygalyna Z. I.	
Multicultural teacher training for schools and preschools in the United States.....	226
Lalak N. V., Hrab M. V.	
Current trends in education reform in Norway.....	229
Levrints M. I.	
Approaches to the development of curricula of foreign language teacher education at the US Universities.....	232
Myshko S. A.	
From the history of Career Aptitude Tests in the USA.....	237
Protas O. L.	
Conceptualization of the giftedness problem in foreign and domestic researche.....	239
Fenchak L. M., Zyablovska D. E.	
Analysis of the professional training status future designers in the higher educational institutions of Europe.....	242
Kryshynets -Andyaloshi K. O.	
The international cooperation of the institution of general secondary education as a scientific and pedagogical problem.....	248

PEDAGOGICAL AND DEVELOPMENTAL PSYCHOLOGY

Barchiy M. S., Voronova O. Yu.	
Value orientations in the structure of personality orientation.....	252
Bokhonkova Yu. O., Burovina O. V., Serbin I. V.	
Development of non-conflict interaction of accentuated adolescents with the environment.....	255
Vizniuk I. M.	
Personal alienation as a factor in the occurrence of hypochondriac disorders of the elderly people.....	258
Litvinova O. V., Pilipenko L.V.	
Empirical indicators of psychological components of self-esteem in men with acquired disorders of the musculoskeletal system.....	262

Palamarchuk O. M., Korotsinska Yu. A.

Technologies for the emotional self-regulation development of adolescents..... 267

Shcherban T. D., Shcherban H. V.

Psychological features of formation of freshmen life prospects..... 270

PSYCHOLOGY OF WORK AND ORGANIZATIONAL PSYCHOLOGY

Almashiy I. I.

Social and psychological characteristics of the ecological component of university seminars..... 274

Volobueva O. F., Fedyk A. O.

About the results of the experimental verification of the program for the development of professional thinking of future border guards..... 276

Martsenyuk M. O., Yusko O. V.

Psychological vectors of stress prevention and prevention of maladaptive states..... 281

Beata Barchi

To the problem of unemployment: psychological aspects..... 284

SCIENTIFIC EVENTS, REVIEWS, RESPONDS

Buyak B. B.

Review of the monograph Slozanska G.I. «Social work in the local community: theories, models and methods»..... 287

Vasilieva M. P.

Review of the monograph Slozanska G.I. «Social work in the local community: theories, models and methods»..... 288

aimed at improving the qualitative characteristics, namely: skills, knowledge, motivation, competences, etc.). The main characteristics of the subject of activity (presence of the object; the subject is public; the public subject has a form of realization; the collective subject is represented in each; the subject is formed in the subject activity; the subject is consciously acting subjectivity is determined by the system of relationships; subjectivity is the unity of communication, activity, self-awareness and being; subjectivity is a dynamic beginning; subjectivity is a category of interpsychic personality; personality as a subject manifests itself in being organized, organized, patient honors, self-discipline, creativity, etc.), on the basis of which a subjective characteristic of the future pedagogical worker is defined, which in turn includes: personality orientation, professional (ability to plan and implement the educational process, ability to reflect and professional self-development, generalization presentation of one's own professional development, etc.) and psychological (professional self-awareness, self-development, self-knowledge, ability to counteract emotional burnout, etc.). It has been established that the development of the subjectivity of the future pedagogical worker as a subject of professional activity can be carried out in conditions that meet the requirements of creative professional activity.

Key words: subjectivity, developmental management, abilities, subjective characterization of the pedagogical employee.

УДК:378;45-54/456;12

DOI 10.31339/2413-3329-2020-1(11)-60-63

Гнатик Каталін Бейлівна,
аспірант,

Мукачівський державний університет, м. Мукачево

Лізак Катерина Михайлівна,
старший викладач,

Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці II, м. Берегово

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ І СТРУКТУРНО-ФУНКЦІОНАЛЬНА МОДЕЛЬ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ МАЙБУТНІХ БАКАЛАВРІВ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

У статті виокремлено сукупність дієвих педагогічних умов і обґрунтовано основні складники структурно-функціональної моделі формування професійної ідентичності майбутніх бакалаврів іноземної мови. Проаналізовано змістове наповнення категорій «умова», «педагогічна умова». Встановлено, що ефективний вплив на процес формування досліджуваного феномену забезпечать такі педагогічні умови: формування позитивного «Я-образу» професіонала у свідомості студентів шляхом використання методу кейсів; забезпечення формування професійного світогляду майбутніх бакалаврів іноземної мови на основі розширення змісту навчальних дисциплін інформацією міждисциплінарного характеру; використання освітнього контексту професійної підготовки майбутніх бакалаврів іноземної мови як середовища для формування професійної ідентичності; організація рефлексивно-творчої навчальної діяльності студентів.

Ключові слова: педагогічні умови, професійна ідентичність, модель, структурно-функціональна модель, майбутні бакалаври іноземної мови, студенти.

Постановка проблеми. В умовах бурхливих технологічних змін, що відбуваються в сучасному світі, набуває актуальності впровадження нових підходів до змісту вищої освіти й підготовки майбутніх фахівців до професійної діяльності. Гуманізація вищої філологічної освіти забезпечує динаміку розвитку професійного потенціалу студентів філологічних спеціальностей не тільки як носіїв нормативної комунікації та мовного коду, а й як творчої, психологічно стійкої особистості, здатної креативно мислити й оцінювати педагогічні ситуації, використовувати у професійній практиці придбаний протягом навчання досвід спілкування в умовах освітнього простору.

Одним із пріоритетних напрямів модернізації та фундаменталізації вищої педагогічної освіти в Україні науковці визначають професіоналізацію особистості. Тому спостерігається підвищений інтерес дослідників до проблеми формування професійної ідентичності майбутніх фахівців, що пояснюється зміною традиційної парадигми освіти на особистісно орієнтовану. Актуальність вивчення професійної ідентичності майбутніх педагогічних кадрів значно зростає в зв'язку з удосконаленням сучасної системи освіти України, що сприяє підвищенню якості підготовки фахівців. У контексті нашого дослідження це стане можливим за умов, якщо майбутні бакалаври іноземної мови володітимуть високим рівнем професійної ідентичності. Задля реалізації завдань наукового пошуку слід виокремити й обґрунтувати педагогічні умови формування професійної ідентичності майбутніх бакалаврів іноземної мови та структурно-функціональну модель такого процесу.

Аналіз актуальних досліджень і публікацій. До проблематики професійної ідентичності були звернені погляди науковців в роботах Г. Гарбузової, О. Єрмолаєвої, І. Родічкіної, У. Родігіної, Л. Шнейдер. Актуальність цієї проблематики викликано її високою практичною значущістю, безпосередньо пов'язаною з проблемами ефективності трудової діяльності, професійної адаптації, професійного навчання, професійного

розвитку в цілому. Однак нами не знайдено напрацьованих сучасних науковців, де б предметом наукового пошуку виступала професійна ідентичність майбутніх бакалаврів іноземної мови.

Мета статті: виокремлення сукупності дієвих педагогічних умов та обґрунтування структурних складових структурно-функціональної моделі формування професійної ідентичності майбутніх бакалаврів іноземної мови.

Результати дослідження. Насамперед з'ясуємо сутність поняття «педагогічна умова». Аналіз психолого-педагогічної літератури дав змогу виокремити різні аспекти визначення поняття «умова» в такому розумінні: філософська категорія, що відображає відношення предмета до навколишніх явищ, без яких його існування неможливе [3]; важливий чинник підвищення ефективності будь-якої діяльності [2]; підсумок цілеспрямованого відбору, конструювання та застосування елементів, змісту, методів (приймів), а також організаційних форм навчання для досягнення дидактичних цілей [1].

У довідниковій літературі сутність поняття «умова» визначається як необхідна обставина, що уможливорює здійснення, створення, утворення чого-небудь або сприяє чомусь [4, с. 1506]. Великий тлумачний словник визначає умову як вимогу, що ставиться однією із сторін що домовляються; як усну чи письмову згоду про що-небудь; як правила, що встановлені в будь-якій сфері життя, діяльності; як обставини, за яких щось відбувається чи залежить будь-що [4, с. 776]. Водночас, «обставина» характеризується як сукупність умов, за яких що-небудь відбувається [4, с. 818].

Незважаючи на те, що предметом великої кількості педагогічних досліджень виступають педагогічні умови реалізації певних процесів, у сучасній науці існують певні розбіжності щодо тлумачення самого поняття «педагогічна умова». У науковій літературі під педагогічними умовами розуміють сукупність об'єктивних можливостей змісту, форм, методів, педагогічних прийомів спрямованих на розв'язання поставлених у педагогіці

завдань (В. Андреев, Л. Петухова, Р. Серьожникова та ін.). При цьому дослідники до педагогічних відносять лише ті умови, які свідомо створюються в освітньому середовищі, в педагогічному процесі, а їх реалізація забезпечує успішний його перебіг (Т. Крюкова). Спільною рисою наведених визначень є трактування педагогічних умов як чинників позитивного впливу на протікання педагогічних процесів або функціонування педагогічних систем для підвищення їхньої результативності.

Таким чином, на основі аналізу окреслених позицій щодо визначення поняття «педагогічні умови», виокремимо низку положень, важливих для нашого дослідження:

1) педагогічні умови є основним дієвим чинником цілісного освітнього процесу;

2) педагогічні умови відображають сукупність можливостей освітнього середовища (цілеспрямовано конструюються заходи взаємодії суб'єктів освіти (викладачів і студентів), змісту, форм, методів і прийомів навчання, програмно-методичного забезпечення освітнього процесу та матеріально-просторового середовища (навчальні лабораторії, технічне обладнання тощо), що забезпечують функціонування професійної підготовки студентів;

3) у структурі педагогічних умов виокремлюють внутрішні чинники (забезпечують розвиток особистісної сфери суб'єктів освітнього процесу) і зовнішні елементи (сприяють формуванню процесуальної складової педагогічної системи);

4) реалізація коректно відібраних педагогічних умов забезпечує ефективність функціонування професійної підготовки майбутніх бакалаврів іноземної мови.

Узагальнивши наведені визначення, під педагогічними умовами розуміємо взаємопов'язану сукупність внутрішніх і зовнішніх чинників, засобів і заходів, які забезпечуватимуть високу результативність процесу формування професійної ідентичності майбутніх бакалаврів іноземної мови. Зазначимо, що педагогічні умови виокремлено таким чином, щоб їхня реалізація максимально ефективно впливала на формування всіх компонентів професійної ідентичності майбутніх бакалаврів іноземної мови. Припускалося, що ефективне вирішення окресленої проблеми, якість отриманих результатів залежатиме від упровадження в навчально-виховному процесі закладів вищої освіти відповідних педагогічних умов.

На основі використання методів аналізу педагогічної літератури з проблеми дослідження, педагогічних спостережень, узагальнення сучасного стану професійної ідентичності майбутніх бакалаврів іноземної мови встановлено, що ефективний вплив на процес формування досліджуваного феномену забезпечать такі педагогічні умови:

1) формування позитивного «Я-образу» професіонала у свідомості студентів шляхом використання методу кейсів;

2) забезпечення формування професійного світогляду майбутніх бакалаврів іноземної мови на основі розширення змісту навчальних дисциплін інформацією міждисциплінарного характеру;

3) використання освітнього контексту професійної підготовки майбутніх бакалаврів іноземної мови як середовища для формування професійної ідентичності;

4) організація рефлексивно-творчої навчальної діяльності студентів.

Процес формування професійної ідентичності майбутніх бакалаврів іноземної мови розуміли як комплекс взаємопов'язаних заходів, що створювали педагогічні умови, реалізація яких забезпечувала формування досліджуваного феномену. В цьому контексті виникає необхідність розробки структурно-функціональної моделі формування професійної ідентичності майбутніх бакалаврів іноземної мови, яка поєднуватиме всі складники такого процесу.

Для розробки структурно-функціональної моделі досліджуваного процесу враховувалося, що відповідні структури освітнього процесу дають уявлення про стандарти успішного виконання професійної діяльності; дозволяють підвищити ефективність навчання та розвиток майбутніх педагогів. Ми погоджуємося з думкою науковців, що призначення будь-якої

розробленої моделі – це фіксація найголовніших ознак об'єкта вивчення. Відтак модель може бути створена внаслідок глибокого розуміння функцій і властивостей, які моделюються, виступає як аналогія, є проміжною ланкою між висунутими теоретичними положеннями та їх перевіркою в реальному педагогічному процесі. Модель у педагогічному дослідженні розглядається як штучно створена схема, конструкція, яка відображає і відтворює в більш простому й узагальненому вигляді основні складники (структуру) досліджуваного процесу, між якими формуються певні взаємозв'язки, відносини, визначаються напрями взаємовпливу та ін.

У контексті дослідження нам імпонує визначення поняття «модель», яке дає В. Вихрущ. Під моделлю науковець розуміє таку уявно або матеріально зrealізовану систему, яка, відображаючи або відтворюючи об'єкт дослідження, здатна заміщати його так, що її вивчення дає нам нову інформацію про об'єкт [5]. Наприклад, модель такого об'єкта дослідження, як освітній процес, враховуючи загальнонаукові аспекти моделювання, відображає методологічні засади (підходи і принципи) організації професійної підготовки майбутніх фахівців, обґрунтований відбір змісту й обсягу необхідної інформації, узгодженої з цілями та завданнями навчання відповідно до профілю підготовки, рівня підготовки чи компетентності й пізнавальних можливостей студентів. Така науково, методологічно і методично обґрунтована модель об'єкта вивчення дає змогу врахувати в дослідженні низку різнопланових обставин (методологічних, психолого-педагогічних, організаційних, дидактичних та ін.).

Розрізняючи моделі за способом репрезентації оригіналу, В. Вихрущ виокремлює два класи таких структурованих схематичних об'єктів: матеріальні й уявні. До перших науковець відносить моделі, які сконструйовані людиною штучно чи взяті з природи як зразок (моделі різних виробничих процесів тощо). Уявні, або ідеальні моделі конструюються дослідниками у вигляді уявних образів (схем), фіксуються за допомогою різних знаків чи інших матеріальних засобів вираження і бувають фізичні, математичні, логічні тощо [6].

Нині однією з найбільш повних є класифікація моделей, запропонована К. Кравченком, який поділяє моделі за такими ознаками: 1) *за видом*: матеріальні, ідеальні, предметні, символічні; 2) *за формою відображення*: механічні, логічні та математичні; 3) *за предметом дослідження*: фізичні, хімічні, технічні тощо; 4) *за природою явищ*: соціальні, економічні, біологічні, психологічні, педагогічні; 5) *за завданням дослідження*: евристичні, прогностичні; 6) *за ступенем точності*: приближені, точні, достовірні, можливі тощо; 7) *за обсягом*: повні та неповні; 8) *за властивостями відображення*: функціональні, інформаційні, системні; 9) *за способом вираження*: знакові, речові (матеріальні), графічні [8, с. 24].

З метою розробки структурно-функціональної моделі формування професійної ідентичності майбутніх бакалаврів іноземної мови конкретизуємо її основні складники. В контексті нашого дослідження такими складниками визначені: мета, методологічні підходи до формування професійної ідентичності майбутніх бакалаврів іноземної мови, принципи навчання, етапи формування професійної ідентичності студентів цієї спеціальності, педагогічні умови, компоненти, критерії та рівні сформованості досліджуваної професійної ідентичності майбутніх бакалаврів іноземної мови.

Розроблена структурно-функціональна модель представлена у вигляді взаємопов'язаних загальних складників – блоків: теоретико-методологічного, діагностичного, діяльнісно-практичного, результативно-аналітичного. Початковим елементом моделі визначено мету, яка відображає специфіку організації наукового дослідження – формування професійної ідентичності майбутніх бакалаврів іноземної мови, що поєднана з очікуваним результатом наукової розвідки.

Реалізація моделі здійснювалася впродовж кількох етапів, узгоджених з назвами відповідних блоків. Так, теоретико-методологічний блок поєднує систематизовані ключові наукові

підходи та принципи, що забезпечують ефективність формування професійної ідентичності майбутніх бакалаврів іноземної мови. У змістовно-організаційному блоці окреслено дисципліни, в процесі вивчення яких організувалася дослідно-експериментальна робота, виокремлено педагогічні умови, які реалізовувалися в підготовці майбутніх бакалаврів іноземної мови.

У діяльнісно-практичному блоці структурно-функціональної моделі конкретизовано педагогічні технології та методичне забезпечення, що використовувалися в процесі професійної підготовки майбутніх бакалаврів іноземної мови з метою формування професійної ідентичності та спрямовувалися на створення контекстного навчального середовища. Діяльнісний аспект структурно-функціональної моделі підкреслюється ще й тим, що за наявності у студентів задовільного і низького рівнів професійної ідентичності викладач може вдосконалити професійну підготовку цих студентів, використовуючи поетапність впровадження розробленої моделі. Результативно-аналітичний блок структурно-функціональної моделі відбиває сформованість компонентів (аксіологічно-мотиваційного, когнітивного, комунікативно-мовного, рефлексивного) та рівні (високий, достатній, задовільний, низький) професійної ідентичності майбутніх бакалаврів іноземної мови. Про цілісність анонсованої структурно-функціональної моделі свідчить те, що мета, результат і всі її блоки взаємопов'язані між собою.

Висновки та перспективи подальших досліджень.

Шляхом використання методів аналізу педагогічної літератури з проблеми дослідження, педагогічних спостережень, узагальнення сучасного стану професійної ідентичності майбутніх бакалаврів іноземної мови встановлено, що ефективний вплив на процес формування досліджуваного феномену забезпечать такі педагогічні умови: формування позитивного «Я-образу» професіонала у свідомості студентів шляхом використання методу кейсів; забезпечення формування професійного світогляду майбутніх бакалаврів іноземної мови на основі розширення змісту навчальних дисциплін інформацією міждисциплінарного характеру; використання освітнього контексту професійної підготовки майбутніх бакалаврів іноземної мови як середовища для формування професійної ідентичності; організація рефлексивно-творчої навчальної діяльності студентів.

Розроблена структурно-функціональна модель формування професійної ідентичності майбутніх бакалаврів іноземної мови базується на взаємозв'язку всіх її структурних елементів і відображає комплексну реалізацію усіх визначених у дослідженні педагогічних умов. Відтак актуалізується проблема розкриття сутності та специфіки організаційних і методичних процесів реалізації педагогічних умов і запропонованої моделі в ході проведення експериментального дослідження з формування професійної ідентичності майбутніх бакалаврів іноземної мови, що є перспективами подальших досліджень.

Список використаних джерел

1. Андреев В. И. Педагогика : учебный курс для творческого саморазвития. 2-е изд. Казань : Центр инновационных технологий, 2006. 608 с.
2. Бондаренко Н. Ю. Становление экзистенциальных ценностей будущих учителей в процессе интерактивного обучения : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.08. Ростов-на-Дону, 2006. 162 с.
3. Бутенко Н. Ю. Комунікативні процеси у навчанні : підручник. К. : КНЕУ, 2004. 383 с.
4. Великий тлумачний словник сучасної української мови / Уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел. К. : Ірпін'я : ВТФ «Перун», 2005. – 1728 с.
5. Вихрущ В.О. Методологія та методика науководослідження. Тернопіль: ТАЙП, 2015. 243 с.
6. Вихрущ В. О. Парадигмальний підхід та моделювання дорослих у сучасній вищій освіті. *Педагогічний дискурс*. 2017. Вип. 22. С. 35–41.
7. Водяха А. А. Исследование ценностно-смысловых ориентаций личности как фактора сформированности профессиональной идентичности врача. *Вестник Томского государственного университета*. 2009. № 324. С. 321–324.
8. Кравченко К. А. Використання досвіду системи вищої освіти ФРН у підготовці вчителів іноземних мов : метод. рек. Умань : Сочінський, 2013. 86 с.

References

1. Andreyev V. I. Pedagogika : uchebnyy kurs dlya tvorcheskogo samorazvitiya. 2-ye izd. Kazan' : Tsentr innovatsionnykh tekhnologiy, 2006. 608 s.
2. Bondarenko N. YU. Stanovleniye ekzistentsial'nykh tseinnostey budushchikh uchiteley v protsesse interaktivnogo obucheniya : dis. ... kand. ped. nauk : 13.00.08. Rostov-na-Donu, 2006. 162 s.
3. Butenko N. YU. Komunikativni protsesy u navchanni : pidruchnyk. K. : KNEU, 2004. 383 s.
4. Velykyy tлумachnyy slovnyk suchasnoyi ukrayins'koyimovy / Uklad. i holov. red. V.T. Busel. K. : Irpin' : VTF «Perun», 2005. – 1728 s.
5. Vykhruyshch V.O. Metodolohiya ta metodyka naukovohodoslidzhennya. Ternopil': TAYP, 2015. 243 s.
6. Vykhruyshch V. O. Paradyhmal'nyy pidkhid ta modelinavchannadoroslykh u suchasnyy vyshchiiyosviti. *Pedahohichnyy dyskurs*. 2017. Vyp. 22. S. 35–41.
7. Vodyakha A. A. Issledovaniye tseinnostno-smyslovykh oriyentatsiy lichnosti kak faktora sfornirovanosti professional'noy identichnosti vracha. *Vestnik Tomskogo gosudarstvennogo universiteta*. 2009. № 324. S. 321–324.
8. Kravchenko K. A. Vykorystannya dosvidu systemy vyshchoyi osvity FRN u pidhotovtsi vchyteliv inozemnykh mov : metod. rek. Uman' : Sochins'kyy, 2013. 86 s.

В статті виділена сукупність дійсних педагогічних умов і обґрунтовані основні складові структурно-функціональної моделі формування професійної ідентичності майбутніх бакалаврів іноземного мови. Проаналізовано змістовно-організаційне наповнення категорій «умови», «педагогічне умови». Установлено, що ефективне вплив на процес формування досліджуваного феномену забезпечать такі педагогічні умови: формування позитивного «Я-образу» професіонала в свідомості студентів шляхом використання методу кейсів; забезпечення формування професійного світогляду майбутніх бакалаврів іноземного мови на основі розширення змісту навчальних дисциплін інформацією міждисциплінарного характеру; використання освітнього контексту професійної підготовки майбутніх бакалаврів іноземного мови як середовища для формування професійної ідентичності; організація рефлексивно-творчої навчальної діяльності студентів.

Ключові слова: педагогічні умови, професійна ідентичність, модель, структурно-функціональна модель, майбутні бакалаври іноземного мови, студенти.

The article identifies a set of effective pedagogical conditions and substantiates the main components of the structural and functional model of future bachelors' professional identity formation in foreign language teaching. The content of the categories "condition" and "pedagogical condition" have been analyzed. It has been summarized that the common feature of these definitions is the interpretation of pedagogical conditions as factors of positive influence on the course of pedagogical processes or the functioning of pedagogical systems to improve their effectiveness. Generally, the pedagogical conditions are distinguished in such a way that their implementation maximally effectively influences the formation of all components of future bachelors' professional identity. It was assumed that the effective solution of the problem is the quality of the obtained results which will depend on the introduction of appropriate pedagogical conditions in the educational process of institutions of higher education, it will provide an effective influence on the process of formation of the phenomenon under study: formation of a positive "I-image" by using the method of cases; formation of a professional outlook on the basis of expanding the content of academic disciplines; the use of educational context for training of future foreign language bachelors to form their professional identity; organization of students' reflective and creative educational activity. In order to develop a structural and functional model for the formation of future bachelors' professional identity there have been specified: the purpose, methodological approaches, principles of study, stages, the criteria and levels of future bachelors' professional identity. The result is a developed structural and functional model presented in the form of interconnected blocks: theoretical, methodological, diagnostic, activity-practical, result-analytical. The author's structural-functional model of forming the future bachelors' professional identity in foreign language teaching is based on the interrelation of structural elements and reflects the complex realization of all pedagogical conditions defined in the study.

Key words: pedagogical conditions, professional identity, model, structural and functional model, future bachelors in foreign language teaching, students.

УДК 37; 364.444:378.1

DOI 10.31339/2413-3329-2020-1(11)-63-66

Гончаренко Олена Володимирівна,
кандидат педагогічних наук, старший викладач,
orcid id 0000-0002-5866-6839

Полянничко Анжела Олександрівна,
кандидат педагогічних наук, доцент,

Сумський державний педагогічний університет імені А.С.Макаренка, м. Суми
orcid id 0000-0003-3729-3452

ДО ПИТАННЯ ЗМІСТУ МЕДИКО-СОЦІАЛЬНОЇ СКЛАДОВОЇ ПІДГОТОВКИ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ

У статті висвітлено зміст і напрями медико-соціальної роботи, окреслено перелік функціональних завдань, які стоять перед соціальним працівником в системі охорони здоров'я. Авторкою доводиться необхідність введення медико-соціальної складової до фахової підготовки соціальних працівників, зокрема на магістерських програмах із соціальної роботи, та підвищення кваліфікації фахівців соціальної сфери, які потребують спеціалізованих знань щодо певних сфер охорони здоров'я населення.

Ключові слова: здоров'я, медико-соціальні аспекти здоров'я, медико-соціальна робота, медико-соціальна допомога, підготовка соціальних працівників медико-соціального спрямування.

Постановка проблеми. В умовах політичних, економічних і соціальних трансформацій останніх десятиліть показники здоров'я населення погіршуються, що веде до посилення медико-соціальних проблем в суспільстві. Це обумовлює об'єктивну потребу в розвитку нових ефективних технологій вирішення взаємопов'язаних проблем соціального і медичного характеру на якісно новому комплексно-інтегративному рівні. Серед таких технологій істотну роль виконують технології соціальної роботи в установах охорони здоров'я в межах професійної соціально-медичної роботи, яка розглядається науковцями як один з напрямів соціальної роботи і, в той же час, як важлива складова соціальної медицини, котра має прикладний характер.

У багатьох країнах світу соціальна робота є невід'ємним компонентом сфери охорони здоров'я, в межах якої соціальний працівник проводить соціальний захист пацієнтів через систему соціального страхування, надає психологічну підтримку, проводить рекреаційну роботу. Проте, діяльність соціальних працівників медичного спрямування в Україні ще рідкісне явище, що актуалізує питання підготовки фахівців для медико-соціальної роботи.

Аналіз актуальних досліджень і публікацій. Проблема здоров'я населення є доволі актуальною в сучасній науці. Медико-соціальні основи здоров'я розглядають Ю. Вороненко, О. Мартиненко, І. Маруненко, О. Тимчик, Ю. Шуригіна та інші. Питання теорії і практики соціальної роботи в сфері охорони здоров'я вивчають М. Беляєва, Д. Данко, С. Холостова та інші. Проблему підготовки соціальних працівників до медико-соціальної роботи розглядають Л. Клос, О. Повідайчик, Л. Радіонова, Т. Семігіна та інші. І хоча досліджуване питання представлено широким колом наукових доробків, проблема підготовки соціальних працівників до роботи в закладах охорони здоров'я потребує більш ґрунтовного вивчення.

Мета статті: схарактеризувати зміст та складові медико-соціальної роботи, окреслити коло функціональних завдань, які стоять перед соціальним працівником медичної спеціалізації; довести необхідність введення медико-соціальної складової до фахової підготовки соціальних працівників.

Результати дослідження. Проблема здоров'я та його збереження належить до числа як локальних, так і глобальних проблем. Таких, що мають життєво важливе значення як для кожного індивіда, кожної держави, так і для всього людства в цілому. По-перше, здоров'я відноситься до переліку головних цінностей життя, що дозволяє людині повноцінно жити, вчитися, працювати, будувати кар'єру, займатися спортом, відпочивати тощо. Разом з цим, здоров'я виступає важливою складовою щасливого сімейного життя, народження і виховання дітей, спокійної і благополучної старості. По-друге, здоров'я населення розглядається одним з основних чинників досягнення національної безпеки, соціально-економічного процвітання і благополуччя держави у цілому, а хороший стан індивідуального і громадського здоров'я виступає запорукою гармонічних відносин у суспільстві. Суспільство може досягти розвитку, якщо його громадяни будуть здоровими.

Здоров'я людини є предметом вивчення багатьох природничих і суспільних наук – біології, медицини, соціології, психології, філософії та ін. У сучасному науковому обігу дослідники нараховують понад 400 трактувань поняття «здоров'я». Проте, найбільш уживанишим є визначення Всесвітньої організації охорони здоров'я (Статут ВООЗ, 1948 р.), яке розглядає здоров'я як «стан повного фізичного, душевного і соціального благополуччя, а не тільки як відсутність хвороб і фізичних дефектів». Таке визначення, на думку науковців, є найбільш чітким, зрозумілим, повним, оскільки воно пов'язане з біологічними, соціальними та

Наукове видання

**НАУКОВИЙ ВІСНИК
МУКАЧІВСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
СЕРІЯ «ПЕДАГОГІКА ТА ПСИХОЛОГІЯ»**

Збірник наукових праць

№ 1 (11) ' 2020

Заснований у 2015 р. Виходить двічі на рік.
Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації:
серія КВ № 21347-11147 Р від 24.03.2015 р.

Технічний секретар Козел А. І.

Підписано до друку 05.06.2020 р. Формат 60*84/8.
Умовн. друк. арк. 29,9. Зам. № 81. Тираж 150 примірників

Адреса видавництва:
Мукачівський державний університет, вул. Ужгородська, 26,
м. Мукачево, Закарпатська обл., 89600,
тел./факс:(03131) 3-13-43, 2-11-09. E-mail: rvc@mail.msu.edu.ua

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до
Державного реєстру видавців, виготовлювачів та
розповсюджувачів видавничої продукції
серія ДК № 6984 від 20.11.2019 р.